

BROEDVOGELS VAN DE BAEST

Tussentijds verslag

Inleiding

Dit tussentijds verslag beoogt een aanvulling te geven op de gegevens, die vermeldt worden in het verslag van S. Braaksma (1981): Inventarisatierapport t.b.v. de ruilverkavelingen Goirle en de Hilver, Deel 3: De Vogels, uitg. SBB Dienstvak Natuurbehoud Tilburg.

Het ruilverkavelingsgebied loopt voor een deel direct aan de westzijde van het bosgebied De Baest, waardoor het voor de hand ligt dat de verkaveling niet zonder nadelige gevolgen voor De Baest zal verlopen.

Het aangeven van die gevolgen is door gebrek aan betrouwbare gegevens over de (broed-)vogels nauwelijks mogelijk.

In eerste instantie is dit overzicht dan ook bedoeld om aan te geven welke broedvogels er voor komen. Het blijkt duidelijk, dat - hoewel het materiaal zeer onvolledig is - de Baest een uitermate belangrijke broedplaats voor veel bosvogels is, waaronder een aantal regionaal en nationaal zeldzaamheden.

Materiaal

Door de grote afstand van de Baest tot de woonplaatsen van vogelaars, is de hoeveelheid informatie over de broedvogels helaas slechts zeer oppervlakkig. Alle onderstaande gegevens zijn gebaseerd op incidentele, ongerichte bezoeken van diverse leden van de Vogelwerkgroep.

Een degelijke kwantitatieve broedvogelinventarisatie van de Baest en aangrenzende agrarische gebieden in de toekomst is beslist noodzakelijk om een goed overzicht van de broedvogels en gevolgen van een verkaveling aan de westrand te kunnen geven.

Dankwoord

De gegevens zijn geput uit het broedvogelarchief van Vogelwerkgroep de Kempen. Door het leveren van gegevens voor dit archief verleenden de volgende personen indirect hun medewerking: Hans Cornelissen, Lex Peeters, Jacques van Kessel, Marcel Wasscher en Tom Heijnen. Enkele waarnemingen zijn afkomstig uit het archief van het RIN te Leersum.

Soortenrijkdom

In de jaren 1975-1981 werden in totaal 59 vogelsoorten als waarschijnlijke of zekere broedvogel vastgesteld. Voor een gebied dat uit slechts één hoofdlandschap bestaat (bos), is dit uitzonderlijk hoog! Ongetwijfeld is dit een gevolg van de zeer rijke bos-flora met een grote variatie aan boom-, struik- en kruidsoorten. De belangrijkste elementen zijn met name het eikenbos in het N-deel, het Beukenbos in het Z-deel en het voorkomen van een sterk meanderende beek, de Beerze(n). Een dergelijk bostype met de bijbehorende vogelfauna is zonder meer zeldzaam, met name provinciaal gezien.

Niet alleen de soortenrijkdom van de broedvogels is hoog, ook de waarde van de soortencombinatie is zeer hoog door het voorkomen van een aantal provinciaal en nationaal zeldzame soorten. Genoemd kunnen worden (waarschijnlijk of zeker broedend):

Wespendief	Bosuil	Vuurgoudhaantje
Havik	IJsvogel	Boomklever
Sperwer	Zwarte Specht	Goudvink
Buizerd	Kleine Bonte Specht	
Boomvalk	Fluiter	

In Noord-Brabant zijn geen gebieden bekend waar het gezamenlijk voorkomen van deze soorten is vastgesteld!

Relaties met het ruilverkavelingsgebied De Hilver

Het aangeven van relaties tussen de Baest en het aangrenzende deel van het ruilverkavelingsgebied De Hilver is met zo weinig degelijk materiaal een hachelijke zaak.

Er kan echter opgemerkt worden, dat er nogal wat bosvogels broeden die vermoedelijk van de aangrenzende landbouwgebieden gebruik maken om er voedsel te zoeken.

Tevens is een invloed denkbaar van ontwatering van de landbouwgebieden op de vegetatie van de Baest, hetgeen een weerslag kan hebben op de broedvogelbevolking.

Nader inventarisatiewerk is in ieder geval noodzakelijk om meer betrouwbare en beter gespecificeerde voorspellingen te kunnen maken. Wordt dat niet gedaan, dan moet worden aanbevolen de grens van het verkavelingsgebied voor zover langs de Baest lopend enkele honderden meters naar het westen te verleggen.

De broedvogels

- Fuut In 1977 en 1978 verbleef in de broedtijd een paartje op de zandvanger in het noordelijk deel van de Baest (voortaan N-deel = Baest ten noorden van Wilhelminakanaal). Het is niet bekend of er gebroed is.
- Wilde Eend Mogelijk broedvogel getuige o.a. de waarneming van 3 ♂ op 12 mei 1981 op de zandvanger.
- Wespendief In 1970 hebben er waarschijnlijk 2 paren gebroed. In 1981 is een broedgeval zeker niet uitgesloten, aangezien er op 23 juli een paar in het N-deel werd gezien, waarvan het ♂ zeer actief en langdurig baltste.
- Sperwer In 1981 2 broedparen, resp. in het N- en Z-deel. In het N-deel werd een paartje gezien dat actief voedsel aanbracht en in het Z-deel werd een nest gevonden.
- Buizerd Gezien enkele zomerwaarnemingen, o.a. in 1976 en 1981, moet broeden geenszins uitgesloten worden.
- Torenvalk In 1981 één paar in het Z-deel.
- Boomvalk In 1976 vermoedelijk één paar gezien diverse zomerwaarnemingen.
- *> Meerkoet Op 12 mei en 23 juli 1981 1 ad op de zandvanger, zodat broeden niet uitgesloten is.
- Holenduif Broedvogel, waarschijnlijk in hoge dichtheid. Bij een kort bezoek in het Z-deel op 12 mei 1981 werden 6 ♂ gehoord.
- Houtduif Broedvogel.
- Tortelduif Broedvogel.
- Koekoek Jaarlijks tenminste 3-4 ♂.
- Bosuif In 1966-67 en 1975 één zangpost (territorium); momenteel broeden is nog steeds mogelijk, aangezien er na 1975 geen nachtexcursies meer zijn gehouden.
- *Waterhoen In 1981 één paar met jongen op de zandvanger.

Ransuil	In 1978 tenminste 2 paren, resp. N- en Z-deel.
IJsvogel	Broedgevallen werden zeer regelmatig vastgesteld: 1962 1-2 paren, 1966 1, 1967 3, 1968 2, 1969 1, 1970 2, 1971 1, 1972 1, 1973 1, 1974 1, 1975 1 en 1977 1 verstoord. Gezien zomerwaarnemingen in 1965 en 1976 moet broeden in die jaren niet worden uitgesloten. Ook buiten de broedtijd verblijven er geregeld IJsvogels, zoals in augustus en september 1981.
Nachtzwaluw	In 1963 werden op 26 mei en 9 juni in totaal 3 zangposten vastgesteld.
Zwarte Specht	In 1946 werd de Zwarte Specht in de Baest al gehoord. In de jaren 1973-78 werd telkens één territorium geconstateerd. In 1966 werd een nest gevonden.
Groene Specht	Broedvogel. In 1981 tenminste 3 paren in het Z-deel.
Grote Bonte Specht	Broedvogel.
Kleine Bonte Specht	De volgende gegevens zijn bekend: in 1976 op 29 mei 1 ex N-deel en op 6 augustus 1 ex Z-deel; in 1977 op 27 maart en 20 juni 1 ex (deel onbekend), 29 mei 1 ex N-deel en 18 juni 1 ex Z-deel. Het is waarschijnlijk dat er geregeld één of zelfs twee paren broeden.
Boerenzwaluw	Broedvogel in enkele in de Baest gelegen boerderijen.
Boompieper	Broedvogel. In 1981 tenminste één paar in het Z-deel op een kaalslag.
Witte Kwikstaart	Broedvogel.
Winterkoninkje	Broedvogel.
Heggenus	Broedvogel.
Nachtegaal	In 1963 7 zangposten. In 1974, 1975, 1976, 1977 en 1981 werden resp. 3, 3, 2, 2, en 2 zangposten geteld, alle in het N-deel.
Roodborstje	Broedvogel.
Blauwborst	In 1952 "voorkomend" in de Baest.

Gekraagde Roodstaart	Broedvogel met enkele paren.
Merel	Broedvogel.
Zanglijster	Broedvogel.
Grote Lijster	Broedvogel.
Tuinfluitier	Talrijke broedvogel.
Zwartkop	Talrijke broedvogel.
Fluiter	Op 10 en 17 mei 1975 resp. ca 4 en 2-3 zangposten, op 29 mei en 20 juni 1977 1 zangpost, op 2 mei 1978 2 zangposten en op 12 mei 1981 een baltsend paartje (♂ ook zingend), allen in het Z-deel. Geregeld broeden van enkele paren is waarschijnlijk.*
Tjiftjaf	Broedvogel.
Fitis	Broedvogel.
Goudhaantje	Broedvogel.
Vuurgoudhaantje	In 1967 2 zangposten, op 22 april en 2 mei 1978 resp. 1 en 2 zangposten in Z-deel en op 12 mei 1981 1 zangpost Z-deel.
Grauwe Vliegenvanger	Broedvogel.
Staatmees	Broedvogel. Op 6 augustus 1976 werd een grote groep van ca 45 exemplaren gezien.
Matkop	Broedvogel.
Kuifmees	Broedvogel.
Zwarte Mees	Broedvogel.
Pimpelmees	Broedvogel.
Koolmees	Broedvogel.
Boomkruiper	Broedvogel; in 1981 werd het aantal zangposten op tenminste 20-30 geschat.
Boomklever	In juni 1965 werd één exemplaar gezien en in 1977 werd een broedgeval in het Z-deel vastgesteld. Jaarlijks broeden is echter gezien het uitermate geschikte biotoop zeker mogelijk.

* Aanvulling: in mei 1980 2 zangposten in Z-deel.

Wielewaal	Jaarlijks broedvogel, maar alleen van 1981 is een kwantitatieve opgave bekend: tenminste 4 zangposten in het Z-deel.
Vlaamse Gaai	Broedvogel.
Ekster	Broedvogel.
Kauw	Broedvogel.
Zwarte Kraai	Broedvogel.
Spreeuw	Broedvogel.
Huismus	Broedvogel.
Ringmus	Broedvogel.
Vink	Broedvogel.
Groenling	Broedvogel.
Goudvink	Op 20 juni 1977 1 paartje Z-deel, 21 en 22 april 1978 2 ♂ Z-deel en op 23 juli 1981 2 exemplaren over het kanaal vliegend. Vermoedelijk broeden er jaarlijks één of meerdere paartjes.
Geelgors	In 1981 tenminste één zangpost op een kaalslag in het Z-deel.